

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 6152/18

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ד' מינץ

העותר: יאן גרוסמן

נגד

המשיב: משרד האוצר- אגף מס הכנסה- מכס

עתירה למתן צו על תנאי ובקשה למתן צו ביניים

בשם העותר: עו"ד אורי קינן
בשם המשיב: עו"ד ענת גולדשטיין

פסק-דין

השופט י' עמית:

עניינה של העתירה בבקשת העותר להורות למשיבה להעביר לעיונו רשימת חומר חקירה שנאסף בעניינו, על מנת שיוכל להיערך לשימוע לפני הגשת כתב אישום פלילי.

1. העותר נעצר ביום 14.12.2015 במסגרת פרשה רחבת היקף, בגין חשד לביצוע עבירות כלכליות בין השנים 2011-2015 – עבירות של קשירת קשר, שיבוש הליכי חקירה ועבירות לפי חוק איסור הלבנת הון, בהיקף של עשרות מיליוני שקלים. המעשים המיוחסים לעותר, בוצעו על פי החשד באמצעות חברה בבעלותו ובשליטתו, וביחד עם אחרים. במסגרת הפרשה נעצרו מעורבים נוספים. לסופו של יום, הוגש כתב אישום נגד ראשי ההתארגנות, ובשנת 2017 הם הודו והורשעו במסגרת הסדר טיעון בכתב אישום מתוקן.

2. ביום 7.3.2018 קיבל העותר הודעת שימוע, לפי סעיף 60א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי או החסד"פ) בה פורטו החשדות נגדו, והוא זומן לעיין ולהעתיק את עיקר חומר הראיות נגדו. המשיבה העמידה לרשות העותר חומר רב, אך העותר פנה למשיבה מספר פעמים, בטענה כי לא הועברו כלל החומרים הנדרשים לצורך היערכותו לשימוע, וביקש לקבל רשימת חומר חקירה. משסורבו בקשותיו של העותר, הוגשה העתירה דכאן.

3. לטענת העותר, בהתאם לפסיקה הנוהגת יש להורות למשיבה להמציא לידי רשימת חומר חקירה ערוכה, על מנת שיוכל להיערך בצורה מיטבית לשימוע, ועל מנת שיוכל לוודא כי ליבת חומר החקירה הועמדה לעיונו. העותר טען כי החקירה בעניינו הסתיימה מזמן, וכתב אישום הוגש נגד מעורבים אחרים בפרשה. מכאן, מסיק העותר, כי קיימת רשימת חומר חקירה, והמשיבה לא העמידה טעם מבורר לסירובה להעביר אותה אליו.

4. דין העתירה להידחות, בהיעדר עילה להתערבותנו.

סעיף 60א(א) לחוק סדר הדין הפלילי מסדיר, ביחס לעבירות מסוג פשע, את זכותו של חשוד לקבל הודעה לגבי העברת חומר חקירה בעניינו לרשות התביעה. סעיף 60א(ד) מסדיר את זכותו לפנות בכתב לרשות התביעה, בבקשה מנומקת, להימנע מהגשת כתב אישום, או להימנע מהגשת כתב אישום ביחס לעבירה מסוימת. נעמיד את ההוראות הרלוונטיות בסעיף 60א לנגד עינינו:

60א. יידוע על העברת חומר חקירה לתובע בעבירת פשע

(א) רשות התביעה שאליה הועבר חומר חקירה הנוגע לעבירת פשע תשלח לחשוד הודעה על כך לפי הכתובת הידועה לה, אלא אם כן החליט פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות, לפי הענין, כי קיימת מניעה לכך.
[...]

(ד) חשוד רשאי, בתוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה, לפנות בכתב לרשות התביעה כאמור בסעיף קטן (ב), בבקשה מנומקת, להימנע מהגשת כתב אישום, או מהגשת כתב אישום בעבירה פלונית; פרקליט המדינה, פרקליט המחוז, ראש יחידת התביעות או מי שהם הסמיכו לכך, לפי הענין, רשאים להאריך את המועד האמור.
[...]

(ו) אין בהוראות סעיף זה כדי לשנות מהוראות סעיף 74.
(ז) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על מי שבעת העברת חומר החקירה היה נתון במעצר, והוגש נגדו כתב אישום בתקופת מעצרו.
[...] (חלק מהסעיפים הושמטו – י"ע).

סעיף 60א לחסד"פ מאפשר לנחקר להציג את טענותיו, במסגרת הליך שימוע, לפני שתתקבל החלטה אם יוגש נגדו כתב אישום. במסגרת השימוע, החשוד פורש את טענותיו, ורשות התביעה, מצידה, צריכה לשקול את דבריו ב"נפש חפצה" ו"מתוך

נכונות להשתכנע, ככל שיש בדברים ממש" (בג"ץ 962/07 עו"ד אמיר נ' היועץ המשפטי לממשלה, בפסקה 47 והאסמכתאות שם (1.4.2007)). הנחיית היועץ המשפטי לממשלה משלימה את הוראת החוק, ומסדירה את סוגיית השימוע, על היבטיה השונים – היקף השימוע, דרך ביצועו, עיתויו, ואת החומר שיימסר לקראתו ("טיעון לפני הגשת כתב אישום פלילי (שימוע)" הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 4.3001 (התשנ"א) (להלן: הנחיית היועץ המשפטי לממשלה)). על פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה, החומר שיימסר לחשוד יכלול את "עיקר חומר החקירה", והעברתו כפופה לשיקול דעת רשות התביעה.

5. "ככלל, קו פרשת המים הוא הגשת כתב אישום" (בש"פ 296/18 פלוני נ' מדינת ישראל (15.3.2018)). ככל שמוגש כתב אישום, או-אז קמה לנאשם זכות לעיון וההעתקה של כל חומרי החקירה, והזכות לקבל את רשימת חומרי החקירה, בהתאם לסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי.

בענייננו, המשיבה מסרה לעותר הודעה לפי סעיף 60א לחסד"פ, ונקבע מועד לעריכת שימוע. העותר מנסה להקדים את נקודת הזמן הקבועה בסעיף 74 להליך השימוע בגדר סעיף 60א לחסד"פ. בפועל, מבקש העותר להרחיב ולהשוות את היקף העיון וההעתקה בשלב השימוע לשלב שבו מוגש כתב אישום וחל סעיף 74 לחסד"פ.

ואולם, היקף הגילוי לא יכול להיות זהה. ראשית, היחס בין סעיף 74 לבין סעיף 60א לחסד"פ נלמד מסעיף 60א(ו), הקובע כי "אין בהוראות סעיף זה כדי לשנות מהוראות סעיף 74". כאמור, זכות העיון וההעתקה קמה לנאשם עם הגשת כתב האישום. למרות זאת, באפשרותו של חשוד לעיין בחומר חקירה כבר בשלב השימוע, שבו טרם הוגש כתב אישום, מכוח סעיף 60א בצירוף הנחיית היועץ המשפטי לממשלה. ואולם, אפשרות זו מוגבלת לעיקר חומר הראיות שבידי התביעה, בכפוף לשיקול דעתה, ו"ככל שזו תסבור כי הדבר אינו עלול לפגוע בעניינם של מעורבים אחרים, להפריע להכנות למשפט, או לגרום נזק אחר" (פסקה 7 להנחיית היועץ המשפטי לממשלה).

6. לכך יש להוסיף כי בבסיס כל אחד מהשלבים עומדות תכליות שונות, שמהן אף נגזר היקף הזכות: מטרת השימוע היא ליתן בידו של חשוד את האפשרות לשכנע שאין הצדקה להגיש נגדו כתב אישום, ואולם, "אין מקום להתדיינות פרטנית באשר לנכחי התיק וחומר הראיות הכלול בו, ויש להתמקד בסוגיות עקרוניות אשר מצויות ביסוד טיוטת כתב האישום" (פסקה 3 להנחיית היועץ המשפטי לממשלה). כלומר – אין

להפוך את הליך השימוע לחזרה גנרלית למשפט העיקרי. בשונה מכך, תכלית הגילוי לאחר הגשת כתב אישום היא להוציא את האמת לאור, לאפשר לנאשם לנהל משפט הוגן, להיערך כראוי למשפט, ולאזן את פער הכוחות בינו לבין רשות התביעה (בש"פ 8252/13 מדינת ישראל נ' שיינר, בפסקה 11 (23.1.2014)).

אם כן, ההליך הפלילי מקנה לחשוד ולנאשם מסגרות שונות ונפרדות של עיון בחומר חקירה. האחת, במסגרת הליך השימוע, והשנייה במסגרת ההליך הפלילי עצמו.

7. יצוין, כי בחינת חומרי החקירה לצורך הגשת כתב אישום נמצאת ב"מגרש המשחקים" של רשות התביעה, ומסור לה שיקול דעת רחב בהקשר זה. במסגרת שיקול הדעת, על רשות התביעה לקבל החלטה מהו "עיקר חומר הראיות". בהקשר זה, מקובלת עלי טענת המשיבה כי מקום שבו התברר לנאשם שלא הועבר לידו "עיקר חומר החקירה" בהליך השימוע, הוא יוכל לטעון כנגד כך בהליך העיקרי.

במקרה דנן, נראה כי המשיבה שקלה את הדברים, לאור פניותיו של העותר, והעבירה לעיונו ולהעתקתו חומרי חקירה נוספים, שלא נכללו בחומרים שהעבירה לו בפעם הראשונה. מהעתירה ומתגובת המשיבה עולה, כי הועברו לידי העותר ארבעה ארגזים של חומר חקירה, ושני דיסקים, הכוללים את הודעותיו; הודעות של מעורבים נוספים בפרשה; האזנות סתר ותדפיסי חשבונות בנק של החברות המעורבות בפרשה. יצוין, כי בפרשה שבה נחשד העותר ישנם כ-200 ארגזים של מוצגים. משמעות הדבר, כי קבלת העתירה תסרב את הליך השימוע, עוד לפני שההליך עצמו התחיל, וכזכור – בשלב זה אין לערוך חזרה גנרלית למשפט עצמו.

8. באשר לטענת העותר כי השימוע נקבע באופן מיידי – מתגובת המשיבה עולה כי מועד השימוע נקבע בתיאום עם העותר, והוא אף נדחה למועד אחר לבקשתו. זאת, על אף שבית משפט זה לא שעה לבקשת העותר ולא הוציא תחת ידו צו ביניים המורה על דחיית מועד השימוע.

9. לסיכום – בשלב השימוע ישנן הנחיות ברורות וסבירות המסדירות את סוגיית העיון בחומר חקירה. במקרה דנן, לא מצאתי כי נפל פגם כלשהו בהתנהלות המשיבה באופן המצדיק התערבות בשיקול דעתה, וחזקה כי העבירה לעותר את עיקר חומר החקירה.

10. סוף דבר – דין העתירה להידחות על הסף. לפנים משורת הדין לא ייעשה צו להוצאות.

ניתן היום, ד' בכסלו התשע"ט (12.11.2018).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט